

OPINIE

Fauna Drentsche Aa
delft het onderspit

Met veel trots is kort geleden het 50 jarige jubileum gevierd van het Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa. Een compliment is op zijn plaats: het landschap is gevarieerder geworden, kwelstromen en waterkwaliteit zijn hersteld en plaatselijk komt een fraaie flora tot ontwikkeling. Maar de fauna delft het onderspit.

ALEWIJN BROUWER

Vanaf de jaren '70 werden geleidelijk percelen vanuit de landbouw overgedragen aan Staatsbosbeheer. Prikkelraden verdwenen en maakten geleidelijk plaats voor een dicht netwerk aan recreatieve infrastructuur. Broedvogels als velduil, blauwe kiekendief, bruine kiekendief, klapekster, korhoen, houtsnip, draaihals, zwarte specht, boomleeuwerik die enkele decennia geleden nog veelvuldig in de beekdalen en aangrenzende bossen en heideleden voorkwamen zijn daardoor inmiddels verdwenen, dan wel gedece-meerd. Andere soorten als ijsvogel, wulp, watersnip, grutto en de nachtzwaluw komen plaatselijk nog wel voor maar zijn sterk in aantal teruggegaan. Hetzelfde geldt voor de grote aantallen overwinterende groepen kuifeenden, tafeleenden, smienten en geoorde futen. Verstoring door recreatie en/of voedsel-schaarste hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de achteruitgang van soorten en aantallen.

Het effect van recreatie op vogels wordt uitgedrukt in verstoringsafstand. Dit is de afstand waarop vogels vluchten voor mensen en hun nest verlaten. De verstoringsafstanden hangen af van de diersoort en de intensiteit van de recreatie. Voor veel vogels van open gebied liggen de verstoringsafstanden tussen de 100 en 200 meter ter weerszijden van het pad. Voor wandelaars met loslopende honden kunnen de afstanden het dubbele zijn (tot 400 meter ter weerszijden van een pad). Ook ree, otter, bever en das, onder-vinden schade van loslopende hon-

Vooraf de wandelaars met loslopende honden vernielen onbedoeld en onbewust de meeste natuurwaarden. FOTO ALEWIJN BROUWER

den. Het zijn dus vooral de wandelaars met loslopende honden die, onbedoeld en onbewust, de meeste natuurwaarden vernielen. Maar mijn hond doet toch niks? Helemaal waar: Bij een eenmalige verstoring is er niets aan de hand: De vogel keert na enige tijd terug naar zijn nest. Het is echter het cumulatieve effect van meerdere honden op een dag waardoor vogels het gebied verlaten en de nesten opgeven. Wie een kaart voor zich neemt van het gebied met alle wandelpaden en de 200 meter zones intekent, ziet snel dat er in het gehele natuurgebied van de Drentsche Aa, maar weinig echt verstoringvrij leefgebied is overgebleven. De afstand tussen de paden is vaak kleiner dan 400 meter. Het is dus ook niet vreemd dat veel soorten zijn verdwenen.

Het is een hardnekkig persistent misverstand bij Staatsbosbeheer dat de recreatieve waarde gekoppeld zou zijn aan een hoge dichtheid van paden. De belevingswaarde voor de recreant daalt juist naarmate er meer paden en minder ongeschonden natuur aanwezig is. In het Amelterbos en op de essen van Loon, Balloo en Deurze zijn verder uitgestrekte aantrekkelijke hondenloosgebieden op korte afstand beschikbaar. Het degraderen van een rijk Natura 2000 gebied met een hoge natuurlijke potentie tot een derderangs hondenuitlaatplaats, is daarom onnodig en moreel verwerpelijk. Het getuigt van een groot disrespect voor de huidige en potenti-

ele natuurlijke waarden en biodiversiteit. Staatsbosbeheer vreest echter voor haar imago als gastheer en toont geen ruggengraat als het op handhaving aankomt. Het vernielen van natuurwaarden heeft echter met goed gastheerschap niets te maken. Een goed gastheer koestert de schatten die hem zijn toevertrouwd.

Het goede nieuws: De schade die de afgelopen jaren aan de natuur is toegebracht is grotendeels niet onomkeerbaar. Met relatief geringe beheers-inspanningen kan veel biodiversiteit worden hersteld en kan het gebied voor de fauna en ook voor de natuur- en cultuurgerichte recreatie veel aantrekkelijker worden. Met een deskundig en verantwoord recreatiebeleid, plaatselijk een kleine aanpassing aan het padennetwerk, gekoppeld aan voorlichting en handhaving kan voor de biodiversiteit grote winst worden geboekt. Natuurlijk, we praten hier over een cultuurlandschap met veel en soms tegenstrijdige functies en belangen. Zelfs in een Natura 2000 gebied moeten de ambities ten aanzien van natuur passen bij de aard en de schaal van het gebied.

De in vroeger tijden voorkomende schreeuwarend en kraanvogel krijgen we hier niet meer terug, maar veel andere soorten mogelijk wel. Staatsbosbeheer, pak die handschoen op en bescherm de biodiversiteit. De Drentsche Aa verdient dat.

Alewijn Brouwer is bioloog en faunae-ecoloog